

Educational Administration Model Towards Modern Quality Schools According to the Four Iddhipada principles under the Saraburi Primary Educational Service Area Office

Wiroot Nongngok^{1*}

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

* Corresponding Author E-mail: wiroot214@gmail.com

Abstract

This study aimed to 1) examine the needs for quality school administration in learning management in schools under the Saraburi Primary Educational Service Area Office; 2) develop a quality school administration model for learning management based on the Four Iddhipada principles; 3) implement the developed model; and 4) evaluate the model. A mixed-methods research design was employed. In the quantitative phase, the sample comprised 152 participants, including school administrators, teachers, and school board members, in the 2024 academic year. In the qualitative phase, data were collected from 10 experts through semi-structured interviews and from 9 experts through focus group discussions. The research instruments included questionnaires, interview protocols, and focus group discussion guides. The model was implemented with teachers at Wang Muang Kindergarten School, and the evaluation was conducted with 30 school administrators between June and July 2025. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and qualitative content analysis. The findings revealed that: 1) the overall level of needs for quality school administration in learning management based on the Four Iddhipada principles was high, with the highest priority given to school curriculum development, educational supervision, and the development and use of educational technology media; 2) the developed model consisted of principles, objectives, systems and mechanisms, implementation procedures, evaluation guidelines, success conditions, and the integration of the Four Iddhipada principles; 3) the implementation results indicated that participants demonstrated a high level of engagement in the activities, with the highest-performing project being the development of a digital learning resource on local wisdom through a participatory process, and overall satisfaction with the model was at the highest level; and 4) the model evaluation showed that appropriateness, feasibility, and usefulness were all rated at the highest level, with usefulness receiving the highest mean score. The findings confirmed that the developed model could be effectively applied to quality school administration in learning management based on the Four Iddhipada principles.

Keywords: Administration Model, Quality school, Learning Management, Four Iddhipada

รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

วิรุฒ หนองหงอก^{1*}

¹ คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

* Corresponding Author E-mail: wiroot214@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นด้านการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี 2) พัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 3) ทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนา และ 4) ประเมินรูปแบบดังกล่าว การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน โดยระยะเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 152 คน ส่วนระยะเชิงคุณภาพใช้ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน โดยการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และคู่มือการสนทนากลุ่ม การทดลองใช้รูปแบบดำเนินการกับครูโรงเรียนอนุบาลวังม่วง และการประเมินผลรูปแบบดำเนินการกับผู้บริหาร จำนวน 30 คน ระหว่างเดือนมิถุนายน-กรกฎาคม 2568 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพแบบสรุปความ ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นด้านการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีลำดับความต้องการสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไก วิธีดำเนินงาน แนวทางการประเมินผล เงื่อนไขความสำเร็จ และการบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า ผู้เข้าร่วมมีระดับการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก โดยโครงการที่ให้ผลสูงสุด คือ โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 4) ผลการประเมินรูปแบบพบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความเป็นประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผลการวิจัยยืนยันว่าสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, โรงเรียนคุณภาพ, การจัดการเรียนรู้, อิทธิบาท 4

บทนำ

โรงเรียนถือเป็นองค์การทางการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่มุ่งพัฒนาคนไทยในศตวรรษที่ 21 ให้มีทักษะการเรียนรู้ การอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย สุขภาวะ และจิตสำนึกต่อสังคมส่วนรวม โดยปัจจัยสำคัญที่

เอื้อต่อความสำเร็จของการพัฒนานคน คือ การยกระดับคุณภาพการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน การมีสื่อ แหล่งเรียนรู้ และนวัตกรรมที่เหมาะสม ตลอดจนระบบการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ (ธีรศักดิ์ อุปไมยอริชัย, 2560)

อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปการศึกษาไทยที่ผ่านมา ยังประสบข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านโครงสร้าง การบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ระบบความรับผิดชอบทางการศึกษาที่ยังไม่ชัดเจน ตลอดจนวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นการท่องจำและการแข่งขันมากกว่า การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ หลักสูตร สื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษายังไม่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และการเรียนรู้เชิงลึก รวมถึงระบบการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่ยังไม่เน้นการประเมินสมรรถนะตามวิชาชีพอย่างแท้จริง จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้และการบริหารการศึกษาแนวใหม่ เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (มนต์นภัส มโนการณ, 2561; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

การขับเคลื่อนนโยบายโรงเรียนคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านโอกาส ด้านคุณภาพ และด้านประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การจัดสื่อ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน ควบคู่กับการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักอริยาบท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมความสำเร็จในการทำงานและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยาบท 4” จึงมุ่งพัฒนาองค์ความรู้และแนวทางเชิงระบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการวางแผน และยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย “สพฐ.วิถีใหม่ วิถีคุณภาพ พื้นที่พื้นฐาน นวัตกรรมขับเคลื่อน” และบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยาบท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยาบท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยาบท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยาบท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย สรุปผลได้ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบได้สรุปรูปแบบเป็นเรื่องของ รูปธรรมเชิงข้อความที่เป็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ที่เป็นเชิงนามธรรมโดยมีการพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน 2) การออกแบบ และพัฒนารูปแบบ 3) การเสนอ และตรวจสอบรูปแบบ Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004)

2. การบริหารโรงเรียน ความหมายของการบริหาร หมายถึง การดำเนินการของโรงเรียนที่ ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนครูอาจารย์พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย สังคม จิตใจ และปัญญา เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีขอบข่าย การบริหารโรงเรียน การบริหารจัดการของสถานศึกษามีเป้าหมายการศึกษาที่ตั้งสมมติฐาน ประกอบด้วย วิชา วัลย์ ไพโรจน์ มนัส พลายชุม วิไล ธนวิวัฒน์ สุรพล พุฒคำ

3. โรงเรียนคุณภาพ 1) ความหมายของโรงเรียนคุณภาพ การปฏิบัติงานในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดจนเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคมด้วยกระบวนการที่หลากหลาย ตามศักยภาพที่โรงเรียนมีอยู่ภายใต้แนวคิด “1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ” ให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและ มีความพร้อมในการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม งานอาชีพ และสุขภาพอนามัย สามารถให้บริการการศึกษา แก่นักเรียนและชุมชน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพลดความเหลื่อมล้ำทางการ ศึกษา แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมสำหรับนักเรียนท้องถิ่นชนบท และส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของเอกชน บ้าน วัด รัฐ โรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ประกอบด้วย ธีรศักดิ์ อุปไมยอติชัย และ คณะ สุดาวรรณ เครือพานิช มณฑาทิพย์ สิริสมทุม และนันทิชา หาสุนทรี สำนักงานศึกษาธิการภาค 2 โรงเรียนคุณภาพประจำอำเภอ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การดำเนินงานของโรงเรียน คุณภาพ โรงเรียนเป็นสถาบันแห่งหนึ่งในชุมชนที่ต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และพัฒนา อยู่ตลอด เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและเหมาะสมท่ามกลางกระแสพลวัต ดังนั้นโรงเรียนที่จะ เข้าสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลนั้นจะต้องมีการดำเนินการตามแนวนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย กระทรวงศึกษาธิการ

การปฏิบัติงานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดจนเป็นที่ยอมรับของ ชุมชนและสังคมด้วยกระบวนการที่หลากหลายตามศักยภาพที่โรงเรียนมีอยู่ภายใต้แนวคิด “1 อำเภอ 1 โรงเรียนคุณภาพ” ให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและมีความพร้อมในการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม งาน อาชีพ และสุขภาพอนามัย สามารถให้บริการการศึกษาแก่นักเรียนและชุมชน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มโอกาสการ เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับนักเรียนท้องถิ่นชนบท และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชน บ้าน วัด รัฐ โรงเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ มีคุณภาพ ผู้วิจัยจึงให้คำนิยามดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสถานศึกษา 5) ด้านการ นิเทศการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ 7) ด้านการพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ.2564)

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบวิธีพหุระยะ (Mixed Research Method) ศึกษาการวิจัยเชิง ปริมาณ (Quantitative Research) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ความต้องการจำเป็นการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี 1) ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี จำนวน 252 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 152 คน โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W และเลือกใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม เพื่อการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี 4) การหาคุณภาพเครื่องมือประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80-1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ($IOC \geq .50$) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้

$$PNI_{\text{modified}} = (I - D) / D$$

PNI_{modified} หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I (Important) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์

D (Degree of Success) หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ 1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ (Interview) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี จำนวน 4 คน นักวิชาการด้านบริหารการศึกษา จำนวน 4 คน นักวิชาการด้านพุทธบริหารการศึกษา จำนวน 2 รูป/คน เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี 2) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ด้วยเชี่ยวชาญ 9 รูป/คน เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และนำผลการวิจัยในระยะที่ 1 มาพัฒนาประเด็นคำถามเพื่อสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยให้ชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย 4) การหาคุณภาพเครื่องมือ การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สังเคราะห์และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction)

ระยะที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

ขั้นตอนทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ประกอบด้วย 1) การนำเสนอรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี 2)

การดำเนินการให้ผู้เข้าร่วมทั้ง 30 คน ได้ปฏิบัติตามกิจกรรมจากคู่มือรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี 3) การจัดบันทึกรายละเอียดรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี และข้อเสนอแนะ การบันทึกเสียงโดยใช้อุปกรณ์ การบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง 4) การถอดเทปและการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย คือ โรงเรียนอนุบาลวังม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี และครู 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) ได้แก่ หัวหน้างาน 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน ครูประจำชั้น จำนวน 18 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ จำนวน 8 คน รวมทั้งหมด 30 คน

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) การประเมินความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แบบทดสอบ ประเมินระดับความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการวิเคราะห์หลักอิทธิบาท 4 (2) การประเมินการนำไปใช้ โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม ประเมินการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงานจริง (3) การสอบถาม โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อสำรวจความพึงพอใจและการรับรู้ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการเปลี่ยนแปลง การหาคุณภาพเครื่องมือ ทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง .80-1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ($IOC \geq .50$)

ระยะที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี จำนวน 30 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) จากผู้บริหารสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพ ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหรือวิทยฐานะเชี่ยวชาญ มีคุณวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก มีผลงานหรืองานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนคุณภาพ จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยระยะที่ 4 มีดังนี้ แบบประเมิน (Interview) เป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี การหาคุณภาพเครื่องมือ ข้อมูลประเด็นความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยการหาความตรงเชิงเนื้อหา จากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง .80-1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ($IOC \geq .50$) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกขั้นตอน $PNI_{Modified}$ อยู่ระหว่าง 0.138

- 0.208 โดยภาพรวม $PNI_{Modified} = 0.175$ เมื่อเรียงอันดับรายด้านจากมากไปน้อย ตามความต้องการจำเป็นที่มีค่า $PNI_{Modified}$ คือ อันดับที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.208$) อันดับที่ 2 การนิเทศการศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.190$) อันดับที่ 3 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.182$) ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ครูและหลักสูตรสถานศึกษา สำคัญกว่า เทคโนโลยี การบริหารโรงเรียน คุณภาพตามหลักอิทธิบาท 4 จึงควรเริ่มจากการปลูกฝังความรักในเนื้อหาที่จะสอน การพัฒนาหลักสูตร ขับเคลื่อนด้วยความเพียรพยายามในการดูแลช่วยเหลือกัน การนิเทศการศึกษา และใช้ปัญญาไตร่ตรองในการเลือกเครื่องมือทุนแรง คือ การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนจะ ช่วยสร้างแรงจูงใจภายใน ความมุ่งมั่น การเอาใจใส่ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการ ขับเคลื่อนโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันเอกจรัมมาศ เรืองสุวรรณ (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพช่างซ่อมจักรยานยนต์ตามหลักอิทธิบาท 4 ของพลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก พบว่า แบบจำลองการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 แตกต่างจากการสอนแบบปกติมากที่สุด จากการเปรียบเทียบการจำลองการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 กับการ สอนหลังจากปรับอิทธิพลตัวแปร รวมออกแล้ว พบว่า แบบจำลองการสอนตามหลักอิทธิบาท 4 มีผลสัมฤทธิ์สูง กว่าการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2564) ที่กล่าวว่า การบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา โดยมีจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุด คือการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น หากหลักสูตรไม่แข็งแรง การ จัดการเรียนรู้อย่อมไม่สัมฤทธิ์ผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีจันทร์ หอมหวล และคณะ (2567) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งพบว่า องค์ประกอบด้านการ พัฒนาหลักสูตรเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สำคัญที่สุดที่ต้องอาศัย 'ฉันทะ' หรือความพึงพอใจร่วมกันระหว่าง ครู ผู้บริหาร และชุมชนในการร่างหลักสูตร เพื่อให้เกิดทิศทางการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนก่อนจะไปสู่ขั้นตอน อื่นๆรองลงมาคือ ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าความต้องการจำเป็นอันดับที่ 2 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สุรพงษ์ ฤๅชา และคณะ (2563) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิ บาท 4 พบว่า กระบวนการนิเทศติดตามเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะในขั้น ของ 'วิริยะ' (ความเพียร) และ 'จิตตะ' (ความเอาใจใส่) ผู้บริหารจำเป็นต้องมีระบบนิเทศภายในที่เข้มแข็งเพื่อ ช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่ครูสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เพราะเป็นการช่วยให้ครูสามารถแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนได้ทันทั่วถึง จึงเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนรองจากการมีหลักสูตรที่ดี ลำดับสุดท้าย คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ กิตานันท์ มลิทอง (2548) ที่ระบุว่า เทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือ (Tools) ในการส่งเสริมการเรียนรู้ ไม่ใช่ตัวแทนของครูผู้สอน การใช้สื่อจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดก็ต่อเมื่อมีเนื้อหา (หลักสูตร) และกระบวนการถ่ายทอด (การสอน/นิเทศ) ที่ ดีรองรับอยู่แล้ว อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิวัฒน์ วิววัฒนเมธี (2562) ที่พบว่า ในการ บริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 นั้น การใช้สื่อเทคโนโลยีจัดอยู่ในขั้นตอนของ 'วิมังสา' คือการใช้ปัญญา ไตร่ตรองเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดี

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี การพัฒนารูปแบบนำไปสู่การสร้างองค์ประกอบ

รูปแบบที่ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ ระบบและกลไก วิธีดำเนินงาน แนวทางการประเมินผล เงื่อนไขความสำเร็จ และการบูรณาการหลักอิทธิบาท ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบนี้มีความสมบูรณ์เชิงโครงสร้างสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีเงื่อนไขความสำเร็จ และเหมาะสมกับการบูรณาการอิทธิบาท 4 จึงมั่นใจได้ว่าเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีรัตนาวโร (ปิยนันท์ ปิยจิตโต) ได้ทำการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธ และการวางแผนกลยุทธ์ 3) เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี พระมหาสุชาติ ธมมกาโม (ปิติ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 13” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 13 แบ่งการบริหารงานเป็น 4 ด้านคือ วิชาการ บุคคล งบประมาณ และบริหารงานทั่วไป โดยพบว่าการบริหาร งานมีปัญหา นุชา สระสม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมใน “การบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมใน “การบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 5 ลักษณะ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยยึดหลักความอาวุโส 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานโดยให้เกียรติผู้ที่มีบารมีหรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการดำเนินการตามความเชื่อ และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา 4) การมีส่วนร่วมในการประสานประโยชน์ร่วมกัน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแบบกัลยาณมิตร โดยมีความสำเร็จของการมีส่วนร่วม ใน “การบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร คือ 1) การมีส่วนร่วมใน “การบริหารแบบบ้าน วัดโรงเรียน” ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คือ โรงเรียนจัดการศึกษาได้มาตรฐาน ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้ ด้านนักเรียน ด้านจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมใน “การบริหารแบบบ้าน วัดโรงเรียน” ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน แบลง (Blanks) ได้ศึกษาวิจัย “รูปแบบของงานสำหรับผู้ทำหน้าที่การบริหารบุคคลภายในระบบโรงเรียนชุมชนในมลรัฐแคโรไลนาเหนือ (North Carolina) สหรัฐอเมริกา” ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) การบริหารบุคคล ของโรงเรียนยังอยู่ในช่วงของการพัฒนา แต่ยังไม่ดีเท่าการบริหาร บุคคลของหน่วยงานอื่นๆ 2) ถึงแม้ว่าบุคลากรที่รับผิดชอบด้านบริหารบุคคลจะมีพื้นฐานความรู้สูงก็ตาม แต่ในด้านวิชาการแล้ว เขาเหล่านั้นก็ยังไม่มีความพร้อมสมบูรณ์ ในด้านการบริหารบุคคล จึงต้องให้บุคคลเหล่านั้นฝึกทักษะความชำนาญ ไม่ว่าจะเป็นด้านการฝึกอบรมในลักษณะประจำการ หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน 3) การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนจำเป็นต้องกำหนดความสำคัญก่อนหลังโดยเฉพาะงบประมาณและการวางตัวคนทำงาน หรือตำแหน่งของบุคลากรในภาระงานต่างๆ 4) ถ้าอาศัยรูปแบบการพัฒนากองการ หรือบุคลากรของภาคธุรกิจเอกชนเป็นตัวอย่าง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเป็นงานที่เป็นไปได้ และ กิลฟอร์ด (Gilford) ได้ศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมของผู้สอน สไตลการสอนกับการรับรู้ของนักศึกษาผู้ใหญ่ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยคณะครู 34 คนที่สอนนักศึกษาผู้ใหญ่ในวิทยาลัยในเขตพื้นที่ 6 วิทยาลัยการศึกษาผู้ใหญ่จำนวน 519 คน ด้วยวิธีการศึกษาโดยใช้แบบทดสอบการให้นิยามประเด็นปัญหาของ Rest วัดตัวแปรอิสระซึ่งเป็นระดับที่ให้หลักการพัฒนาความรู้ทางจริยธรรม สไตลการสอน ได้รับนิยามว่า เป็นวิธีการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งวัดโดยใช้แบบวัด หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ

Conti การรับรู้ ของนักเรียนเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน วัดโดยดรชนิสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนของ Stem และ Walker และได้ศึกษาอิทธิพลที่เป็นไปได้ของตัวแปรทางประชากร ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ และระดับการศึกษา ด้านระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมที่เป็นหลักการ ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญในระดับปานกลางระหว่างระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมกับสไตล์การสอน จากแบบวัดสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน จากการวัดการถดถอยแบบเส้นตรง (Re-progress-Stepwise) ของสเต็ป ไวส์ โดยพบว่า คะแนนการใช้แบบทดสอบการให้นิยามประเด็นปัญหาเมื่อรวมเข้ากับคะแนนการให้เหตุผล ทางจริยธรรมกับสไตล์การสอนซึ่งเพิ่มขึ้น 12 % ไม่มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างสไตล์การสอนกับการรับรู้ของนักศึกษาผู้ใหญ่เกี่ยวกับพฤติกรรมสไตล์การสอน มีสหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ ระดับปานกลางระหว่างระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมที่เป็นหลักการกับเพศ เบส (Best) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำผู้ใหญ่เข้าไปในห้องเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ทางระเบียบวินัย และความรับผิดชอบของครูและนักเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียน เมื่อนำผู้ใหญ่เข้าไปแนะนำในห้องและให้ผู้ใหญ่นั่งอยู่ในห้องขณะเรียนและทำกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า เมื่อมีผู้ใหญ่เข้าไปอยู่ในห้องเรียนปัญหาทางระเบียบวินัยจะลดน้อยลง นักเรียนจะตั้งใจเรียนและมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้นในช่วงประมาณเวลา 30 นาที

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี พบว่า ผู้เข้าร่วมมีระดับการดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับมาก โดยโครงการที่ได้รับผลสูงสุดคือโครงการที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม อีกทั้งความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จสูงสุดของโครงการแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลฯ ชี้ให้เห็นว่า เทคโนโลยี เมื่อผสมผสานกับการมีส่วนร่วม จะสามารถสร้างฉันทะและความเป็นเจ้าของร่วมกันได้ ซึ่งส่งผลโดยตรงให้ความพึงพอใจพุ่งสูงขึ้นระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บาร์นฮาร์ท (Barnhart) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้การจัดการศึกษาล้มเหลวเมื่อพิจารณา จำแนกโรงเรียนเป็น 3 ประเภท คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนที่อยู่ชนบทและโรงเรียนที่มีความพร้อมทางทรัพยากรบริหาร โดยได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจากกรณีตัวอย่าง 2 กรณี ผลปรากฏว่า 1. การรับทราบสภาพปัญหาทางการเงินของโรงเรียน ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแตกต่างกัน บางกลุ่มรับทราบข้อมูลละเอียด บางกลุ่มรับทราบทั่วไป และบางกลุ่มรับทราบอยู่ในวงจำกัด 2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนจะมอบภาระเรื่องงบประมาณว่า เป็นเรื่องที่รัฐจะต้องรับภาระ 3. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนจะดำเนินการที่จะสนับสนุนการจัดการเรียน การสอนบ้างแต่ก็เฉพาะโรงเรียนของตนเองเท่านั้น 4. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนรับทราบและตระหนักดีว่าการที่โรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มที่จะมีความเสี่ยงเรื่องภาระค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า และ 5. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนรู้ว่าคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กมักจะไม่ได้ในเรื่องของหลักสูตรและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรกูด (Goode) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียน รัฐบาลความท้าทายต่อวิกฤตการณ์เปลี่ยนแปลง” (Site-based management in public education : a challenge for critical pragmatism) ผลการศึกษา พบว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนทำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารแบบ SBM ปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จ ได้แก่การปรับโครงสร้างการบริหารโรงเรียน การกระจายอำนาจโรงเรียนทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และวิชาการได้รับความร่วมมือในการตัดสินใจจากผู้เกี่ยวข้อง ปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบุคลากร การกำหนดกฎระเบียบแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และนิโคไล (Nicolai) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมของศึกษาธิการในทัศนะของครูใหญ่” พบว่า 1) ครูใหญ่ส่วนมากเชื่อในพฤติกรรมทางการบริหารอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติว่าศึกษาธิการประสานงานกับคณะกรรมการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพศึกษาธิการมีความสามารถในการตัดสินใจและสามารถเป็นผู้นำได้ ศึกษาธิการช่วยเหลือโรงเรียน และสามารถทำให้เกิดการ

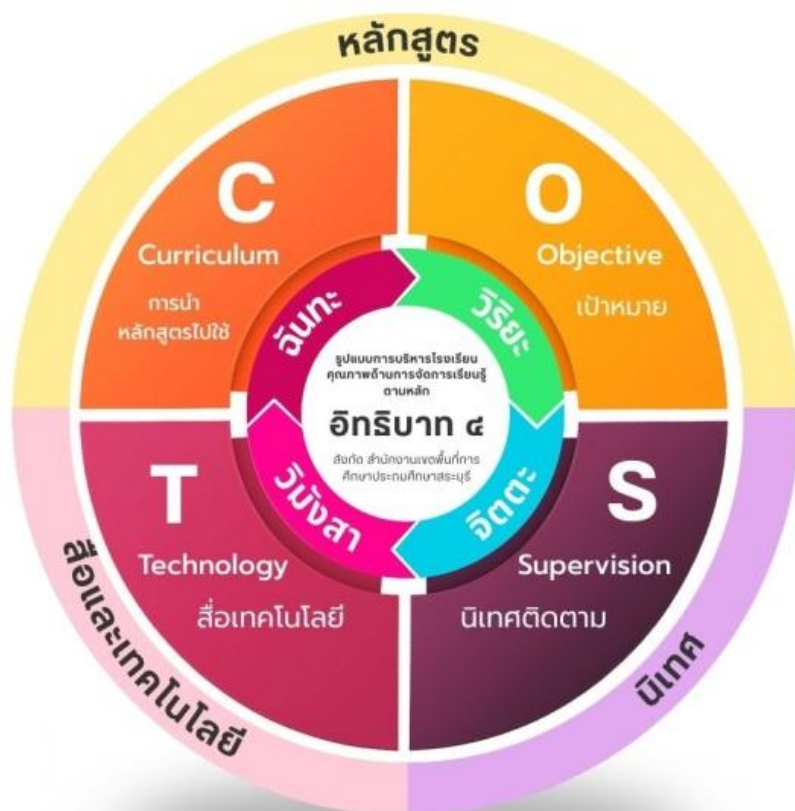

เปลี่ยนแปลงโดยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการสอนได้ดี 2) การที่ศึกษาธิการไปเยี่ยมโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนบ่อย ๆ เป็นการช่วยเหลือให้มีการเรียนการสอนดีขึ้นและมีการทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างครู และผู้บริหารดีขึ้น และพฤติกรรมที่จะทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพหรือไม่ในทัศนะของครูใหญ่เชื่อว่า การมีมนุษยสัมพันธ์และการตัดสินใจที่ดีย่อมส่งผลให้การบริหารงานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเหมาะสม ตามลำดับ สามารถนำไปเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ได้ จากผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยบท 4 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี มีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ นั่นคือ หลักอริยบท 4 ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจวบ หนูเลี้ยง (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง” ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นตรงกันว่าจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมควรมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การร่วมคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมดำเนินงาน 4) การร่วมติดตาม 5) การร่วมประเมินผล และ 6) การร่วมในผลประโยชน์ ผลของการพัฒนารูปแบบเป็นรูปแบบ ที่ต้องดำเนินการเป็นกระบวนการขั้นตอนตามองค์ประกอบ 6 ด้าน แต่ละด้านมีขั้นตอน กระบวนการ ด้านละ 7 ขั้นตอนย่อย การประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น จากผลการสนทนากลุ่มของผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นด้วยกับองค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมทุกองค์ประกอบ และจากผลการประเมินความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยแบบสอบถาม พบว่า มีระดับความคิดเห็นด้วยกับองค์ประกอบในรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด และ นุชา สระสม ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมใน “การบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ ซึ่งเป็นโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 5 ลักษณะ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยยึดหลักความอาวุโส 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานโดยให้เกียรติผู้ที่มีบารมีหรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการดำเนินการตามความเชื่อ และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา 4) การมีส่วนร่วมในการประสานประโยชน์ร่วมกัน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแบบกัลยาณมิตร โดยมีผลสำเร็จของการมีส่วนร่วม ใน “การบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัด สังกัดกรุงเทพมหานคร คือ 1) การมีส่วนร่วมใน “การบริหารแบบบ้าน วัดโรงเรียน” ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คือ โรงเรียนจัดการศึกษาได้มาตรฐาน ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้ ด้านนักเรียน ด้านจัดการศึกษา ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมใน “การบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน” ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการบริหารโรงเรียน คุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ “รูปแบบการบริหารโรงเรียนคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี” ซึ่งผู้วิจัยได้องค์ความรู้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย COST Model

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี กำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการหลักสูตรแบบครบวงจร โดยเน้นการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในทุกขั้นตอน (วางแผน, นำไปใช้, นิเทศ, ประเมิน, ปรับปรุง) และส่งเสริมการนิเทศเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี กำหนดนโยบายการลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอย่างยั่งยืน และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรตามหลักอิทธิบาท 4 และการวิจัยเพื่อพัฒนากลไกการนิเทศและการประเมินหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของครูและผู้บริหาร

2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเชื่อมโยงเป้าหมายสถานศึกษากับวัตถุประสงค์ชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และวิจัยเชิงสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำเป้าหมายไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน

เอกสารอ้างอิง

- ธีรศักดิ์ อุปไมยอติชัย. (2560). *พื้นฐานการจัดการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด.(2545). *การวิจัยเบื้องต้น*, พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- ประจวบ หนูเลี้ยง.(2559). “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา แบบมีส่วนร่วมของจังหวัดพัทลุง”, ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พันเอกจารุมาศ เรืองสุวรรณ. (2548). “การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพช่างตามหลักอิทธิบาท 4 ของพลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก”, ดุษฎีนิพนธ์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระมหาวิวัฒน์ วิฑฒนเมธี (วรารุ่งกุล). (2562). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 11(1), 89-100.
- มนต์ภัส มโนการณ.(2561). *การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่*.วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์.
- มลวิภา สีขเรศ.(2559).“การบริหารสถานศึกษาเชิงพุทธบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา”, พุทธศาสตร์ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2564). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สงขลา: นำติลปโฆษณา.
- สุรพงษ์ ฤาชา, สัญญา เคนาภูมิ, และ ภักดี โพธิ์สิงห์. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. *วารสารวิชาการธรรมทัศน์*, 20(1), 141-150
- สุวิมล ติรกันันท์. (2550).*การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2566). *คู่มือการจัดตั้งงบประมาณประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2564*.กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สพฐ-วิถีใหม่-วิถีคุณภาพ, 2563, [ออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2024/26/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2562). *สภาวะการศึกษาไทย 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล*.กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ศรีจันทร์ หอมหวล, พระครูสุเมธปริยัติคุณ, และ กาญจนา ศรีสุวรรณ. (2567). การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนก้างปลาวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. *วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์*, 4(3), 95–110
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2004). *Models of Teaching* (7th ed.). Boston: Allyn & Bacon.

- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.
- Likert, R., (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale,* in *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Nicolai, D. (1971). *The Administrative Behavior of the Superintendent of School as Perceived by High School Principals*. Dissertation Abstracts International. 1971, pp. 3214-A.